

Wyrok z dnia 16 sierpnia 2005 r.

I UK 363/04

Spełnia warunki do emerytury na podstawie art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.) ubezpieczony, urodzony przed dniem 1 stycznia 1949 r., dla którego ostatnim ubezpieczeniem przed ich spełnieniem, było ubezpieczenie z tytułu pobierania zasiłku dla bezrobotnych bezpośrednio po rozwiązaniu stosunku pracy.

Przewodniczący SSN Zbigniew Hajn, Sędziowie SN: Józef Iwulski, Maria Tyszel (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 16 sierpnia 2005 r. sprawy z odwołania Donaty K. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w B. o emeryturę, na skutek kasacji organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 19 października 2004 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e

Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w B. decyzją z dnia 7 stycznia 2004 r. odmówił ubezpieczonej Donacie K. prawa do emerytury, ponieważ jej ostatnim tytułem ubezpieczenia było zatrudnienie na podstawie umowy zlecenia. Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Suwałkach wyrokiem z dnia 9 kwietnia 2004 r. [...] oddalił jej odwołanie, opierając rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach faktycznych. Bezsporne jest, że Donata K. ukończyła wiek 55 lat w dniu 7 grudnia 2003 r. i wykazała łączny okres zatrudnienia w wymiarze 31 lat i 7 miesięcy. Do 30 czerwca 2001 r. pracowała w wymiarze połowy etatu w przedszkolu i została zwolniona z powodu zmian organizacyjnych u pracodawcy powodujących zmniejszenie stanu zatrudnienia. Od 10 lipca 2001 r. do 20 sierpnia 2002 r. pobierała zasiłek dla bezrobotnych. W okresie od 8 maja 2002 r. do 20 czerwca 2002 r. została za-

trudniona w charakterze rachmistrza spisowego na podstawie umowy zlecenia. Zdaniem Sądu, było to ostatnie ubezpieczenie skarżącej przed złożeniem wniosku o emeryturę. Sąd Okręgowy, oddalając odwołanie, podzielił pogląd organu rentowego, że prawo do wcześniejszej emerytury przysługuje tylko pracownikom zatrudnionym w oparciu o umowę o pracę, w związku z czym tego prawa nie nabywa osoba, która bezpośrednio przed zgłoszeniem wniosku o emeryturę nie była pracownikiem, lecz wykonywała pracę na podstawie umowy zlecenia.

Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku, wyrokiem z 19 października 2004 r. [...] uwzględniając apelację Donaty K., zmienił zaskarżony wyrok i poprzedzając go decyzję i przyznał wnioskodawczyni prawo do emerytury od 7 grudnia 2003 r. W uzasadnieniu wyroku Sąd Apelacyjny, wskazując na bezsporność ustaleń faktycznych Sądu pierwszej instancji, stwierdził, że „zdecydowaną większość okresów ubezpieczenia wnioskodawczyni stanowią okresy ubezpieczenia pracowniczego”. W ocenie Sądu Apelacyjnego, wnioskodawczyni zawierając z urzędem statystycznym umowę zlecenia na wykonywanie czynności rachmistrza spisowego nie miała wpływu na rodzaj tej umowy i nie miała świadomości, że jej zawarcie może spowodować utratę uprawnień do wcześniejszej emerytury, przysługującej osobom, których ostatnim okresem ubezpieczenia było ubezpieczenie pracownicze. Sąd Apelacyjny uznał, że zawarcie krótkoterminowej umowy zlecenia na wykonywanie czynności na rzecz urzędu państwowego, przy posiadanym przez ubezpieczonego długoletnim okresie ubezpieczenia pracowniczego, nie może go pozbawiać uprawnień, wynikających z art. 29 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm., zwanej dalej ustawą o FUS), w sytuacji, gdy ostatnim okresem ubezpieczenia przed uzyskaniem prawa do zasiłku dla bezrobotnych było ubezpieczenie pracownicze i w dniu uzyskania prawa do zasiłku, ubezpieczony osiągnął okres zatrudnienia wymagany w art. 29 ustawy o FUS.

Kasację od wyroku Sądu Apelacyjnego złożył organ rentowy, wnosząc o jego zmianę w całości i oddalenie odwołania od decyzji. W kasacji, opartej wyłącznie na podstawie naruszenia przepisów prawa materialnego, zarzucono naruszenie przepisu art. 29 ust. 1 pkt 1 ustawy o FUS, „poprzez przyjęcie, że zawarcie przez wnioskodawczynię umowy-zlecenia przed zgłoszeniem wniosku o emeryturę nie powoduje utraty uprawnień do tej emerytury, chociaż (...) w dacie osiągnięcia wieku 55 lat, jak i w dacie złożenia wniosku o emeryturę nie była ona pracownikiem w rozumieniu

przepisów kodeksu pracy”. Jako okoliczność uzasadniającą rozpoznanie przedmiotowej kasacji, wskazano na fakt, iż zaskarżone orzeczenie „oczywiście narusza prawo w granicach zaskarżenia art. 29 ust. 1 pkt 1 ustawy o FUS, przyznając wnioskodawczyni prawo do wcześniejszej emerytury”. Ponadto wskazano na „konieczność zachowania jednolitego orzecznictwa odnośnie przyznawania świadczeń emerytalno-rentowych”.

Rozpoznając sprawę Sąd Najwyższy wziął pod uwagę, co następuje:

Wobec zmiany z dniem 6 lutego 2005 r. przepisów Kodeksu postępowania cywilnego dotyczących kasacji, należy wskazać, że zgodnie z art. 3 ustawy z dnia 22 grudnia 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. z 2005 r. Nr 13, poz. 98), do rozpoznania kasacji w niniejszej sprawie mają zastosowanie przepisy Kodeksu postępowania cywilnego w brzmieniu obowiązującym przed dniem wejścia w życie tej ustawy.

Stosownie do art. 393¹¹ § 1 i 2 k.p.c., Sąd Najwyższy rozpoznaje sprawę w granicach kasacji, a granice te wyznaczają przytoczone w niej podstawy skonkretyzowane zarzutami, ich uzasadnieniem oraz jej wnioskami. Wobec wniesienia kasacji jedynie na podstawie wskazanej w art. 393¹ pkt 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przy rozpoznawaniu jej usprawiedliwienia jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego wyroku. Z jego niekwestionowanych ustaleń wynika, że wnioskodawczyni, która wiek 55 lat ukończyła 7 grudnia 2003 r. wykazała łącznie 31 lat i 7 miesięcy okresów zatrudnienia (składkowych), w tym od 2 stycznia 1997 r. do 30 marca 2001 r. była pracownikiem, następnie pobierała zasiłek dla bezrobotnych w okresach od 10 lipca 2001 r. do 7 maja 2002 r. i od 28 czerwca do 29 sierpnia 2002 r., natomiast od 8 maja do 26 czerwca 2002 r. „wykonywała czynności rachmistrza spisowego dla potrzeb Urzędu Statystycznego” na podstawie umowy nazwanej umową zlecenia.

Na podstawie art. 29 ust. 1 pkt 1 ustawy o FUS, kobieta urodzona przed dniem 1 stycznia 1949 r., będąca pracownikiem, która nie osiągnęła wieku emerytalnego 60 lat życia, może przejść na emeryturę po osiągnięciu wieku 55 lat, jeżeli ma co najmniej 30-letni okres składkowy i nieskładkowy. Trafny jest wywód kasacji, że prawo do emerytury na tej podstawie przysługuje tylko tym ubezpieczonym, dla których ostatnim tytułem ubezpieczenia przed złożeniem wniosku o emeryturę lub raczej

przed ukończeniem stosownego wieku, jest ubezpieczenie pracownicze. Zasadność tego stanowiska nie usprawiedliwia jednak kasacyjnego zarzutu naruszenia zaskarżonym wyrokiem art. 29 ust. 1 pkt 1 ustawy o FUS. Wbrew twierdzeniu organu rentowego, ostatnim tytułem ubezpieczenia wnioskodawczyni nie było ubezpieczenie z tytułu umowy zlecenia zawartej z Urzędem Statystycznym, lecz jej ubezpieczenie jako osoby bezrobotnej w rozumieniu ustawy z 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu (jednolity tekst: Dz.U. z 2003 r., Nr 58, poz. 514 ze zm., zwanej dalej ustawą o bezrobociu). Przed uzyskaniem prawa do zasiłku dla bezrobotnych wnioskodawczyni była pracownikiem i stając się osobą bezrobotną tego statusu nie utraciła. Zgodnie z art. 13 pkt 9 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. Nr 137, poz. 887 ze zm.), w jego brzmieniu obowiązującym od 1 stycznia 2004 r., bezrobotni obowiązkowo podlegają ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu od dnia nabycia prawa do zasiłku do dnia utraty prawa do niego. Skład orzekający podzieliła stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z dnia 12 sierpnia 2004 r., III UK 77/04 (OSNP 2005nr 6, poz. 86), że przepis szczególny, jakim jest art. 29 podlega wykładni ścisłej, a to oznacza, że niedopuszczalna jest jego wykładnia zarówno rozszerzająca, jak i zwężająca. Oznacza to też, że jego stosowanie nie jest ograniczone do osób „będących pracownikami” w chwili złożenia wniosku o emeryturę lub raczej w chwili spełnienia przewidzianych w tym przepisie warunków nabycia prawa do emerytury (wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego i ukończenia określonego wieku i - ewentualnie - uznania za całkowicie niezdolnych do pracy). Sąd Najwyższy w powołanym wyżej wyroku z 12 sierpnia 2004 r., a także w wyroku z 24 września 2004 r., II UK 471/03 (OSNP 2005 nr 6, poz. 88), wskazał, że osoba pobierająca świadczenie przedemerytalne nie traci statusu „ubezpieczonego będącego pracownikiem” w rozumieniu art. 29 ustawy o FUS oraz że prawo do emerytury na podstawie tego przepisu nabywa osoba, „która w dniu rozwiązania stosunku pracy posiadała wymagany tym przepisem pracowniczy staż emerytalny oraz ustalone prawo do renty i w czasie pobierania tej renty osiągnęła wiek emerytalny”. Skład orzekający podzieliła ten kierunek wykładni i wyraża pogląd, że spełnia warunki nabycia prawa do emerytury na podstawie art. 29 ust. 1 ubezpieczony, urodzony przed dniem 1 stycznia 1949 r., dla którego ostatnim ubezpieczeniem przed spełnieniem warunków do niej, było ubezpieczenie z tytułu pobierania zasiłku dla bezrobotnych na podstawie art. 23 ust. 1 pkt 2 lit.a ustawy o bezrobociu.

Skoro zatem wnioskodawczynie na dzień rozwiązania stosunku pracy (30 marca 2001 r.) wykazała 31 lat i 7 miesięcy zatrudnienia, prawo do zasiłku dla bezrobotnych utraciła 29 sierpnia 2002 r., po tym dniu nie podlegała innemu ubezpieczeniu społecznemu, a wiek 55 lat życia ukończyła 7 grudnia 2003 r., to z tym dniem nabyła prawo do emerytury na podstawie art. 29 ustawy o FUS, a zaskarżony wyrok, mimo błędnego uzasadnienia, odpowiada prawu.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie powołanych przepisów oraz art. 393¹² k.p.c. Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji wyroku.

=====